

ZIRC VÁROS KULTURÁLIS KONCEPCIÓJA

(Javaslat tervezet)

I./A város meghatározó sajátosságai

1./ A földrajzi környezet

Zirc és természetes vonzáskörzete a Magas-Bakony területére esik. A hegység meghatározó kőzete a dolomit és a mészkő.

Éghajlata hegyvidéki jellegű, viszonylag magas az évi csapadékmennyiség, a viszonylag sok csapadék ellenére sem gazdag a vidék felszíni vizekben. a hegyvidéket kis patakok völgye szabdalja, amelyek a nyári időszakban többnyire szárazak. (Erre utalhat a város és környéke patakjának elnevezése is: **Cuha**, amely szláv nyelven *száraz*-at jelent.)

Ezek olyan alapvető földrajzi sajátosságok, amelyek a gazdasági életet alapvetően meghatározó elemeken túl nagy hatással vannak a térség társadalmi és kulturális sajátosságainak a kialakulására is (pl.: mészégetés, erdőgazdálkodás, vadászat, stb.).

1991-ben Bakonybél térségében mintegy 9000 hektáros területen megalapították a Magas-Bakony Tájvédelmi körzetet. A Tájvédelmi körzet kialakítása számos oktatási és kulturális feladatot is ad a térségben élőknek. Zirc megközelítése mind vonaton, mind pedig közúton lehetséges. Az 1960-as évek végéig a Győr-Veszprém vasútvonal meghatározó jelentőségű volt a térségben. A hetvenes évektől fejlődő közúthálózat kiegészíti, de mind a mai napig nem pótolhatja a vasúti közlekedést a térség településein. A város gépkocsival való megközelítése egyrészt a Győr-Veszprém, másrészt a Bakonybél-Budapest útvonalon egyre kedvezőbb feltételekkel lehetséges. A jó megközelítési lehetőségek erősítik a tájegység turizmusát, egyrészt az átutazó, másrészt a Magas-Bakony természeti és kulturális értékeit megismerni vágyó, több vendégéjszakát is eltöltő vendégek számát.

2./ A város történelmi emlékei és értékei

A vidék a történelmi feljegyzések szerint viszonylag ritkán lakott térségnek számított. A Magas-Bakony erdei átjárhatatlanok, az emberi élet számára nehéz megélhetést biztosított. A várispánságok kiépülése után a lakatlan területek királyi birtokok lettek, s azokat az Árpád-házi uralkodók különböző szerzetes

rendeknek adományozták. Ennek hatására kezdett a sűrű erdővidék benépesedni.

Zirc alapítása 1182-re tehető. Ekkor jelennek meg és építik fel torony nélküli templomukat - amelyet a korabeli okiratok mint Bakonyi Apátságot említik - a III. Béla hívására ideérkező ciszterci rend tagjai.

Az okiratok a város nevét 1221-től említik. A település azonban már 1061-ben ismertté vált, mert a kialakított királyi pihenőhelyen halt meg I. András király, akit innen szállítottak a tihanyi Apátságba és temettek el ott az altemplomban. A régészeti ásatások szerint azonban a XI. században még nem volt jelentősebb településmag.

A ciszterci rend példája nyomán a világi lakosság erdőirtással, földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozott. A bakonyi sertéstartás - amely makkoltatás néven vált ismertté - jelentős megélhetési forrás volt.

A település nevének három lehetséges magyarázata egyrészt utalhat a térségben betöltött központi elhelyezkedésére a településnek (crk: a szláv szrdce=szív), másrészt a cirk = egyedülálló templom jelentésével a királyi pihenőhelyen kialakított templom léte (amelyet az ásatások bizonyítottak is), harmadrészt az ugyancsak szláv zsirec = jó makkoló terület, mint kiváló állattartási hely léte is utalhat.

A török hódoltság alatti pusztulás után a XVIII. század első felében szervezte újra a gazdasági és a kulturális életet a ciszterci rend. A földbirtokos rendként újrászerveződő ciszterciek 28, majd 12 jobbágytelket juttattak a betelepített német családoknak. Az újraépítést tükrözi a barokk templom, a kolostor és az Arborétum.

A település lakóházainak beosztása, elrendezése természetes módon tükrözte az ott lakók életmódját, aminek városképet meghatározó jellemzői mind a mai napig fellelhetők.

A város, életében meghatározó jelentőségű a ciszterci rend jelenléte. A gazdasági kultúra megteremtésén túl a szellemi kultúra megteremtésében is meghatározó jelentősége volt a rendnek. A város monostorában folyt a rend teológiai képzése. Működtetői voltak a hazai rendhez tartozó gimnáziumoknak és biztosították a folyamatos tanárképzést is. A II. világháború végéig illetve 1948-ig a városban az általános iskolai oktatást és az óvodai nevelést a ciszterci rend végezte.

A XX. század első felében megerősödő polgárosodási folyamat Zircen is meghatározó volt a településen élők közösségi kultúrájában, a polgárok kulturális, közösségi aktivitásában. Sorra alakultak meg az egyesületek, körök. Ilyenek pl.: Gazdakör, Vegyes Ipartársulat, Zirci Kaszinó, Dalárda, Sportegylet, Siegylet, Bakonyi Kultúregylet, Zirci Filharmónia Társaság, Polgári Olvasókör, stb. Ezek az egyesületek, körök az 1950-es évek elejéig működtek.

Jelentős törést okozott a város szellemi életében, hogy 1950-ben megszüntették a ciszterci rendet.

A II. világháborút követő évtizedek az összes ellentmondás ellenére a város életében gyors fejlődést eredményeztek. Zirc a térség meghatározó gazdasági, szolgáltatási és kulturális központjává vált. Közigazgatási feladata szerint járási székhely volt. Kialakult a jelenleg is sok szempontból meghatározó kulturális intézményrendszer.

Az általános iskolák mellett megalakult a városban - elsősorban a dudari szénkincsre alapozva - a vājárképzés, amely a további szakképzés elindítását is segítette. Folyamatosan emelkedett a lakosság lélekszáma, ami természetes kihívást jelentett az iskolai rendszer fejlődéséhez. Mind az iskolai tantermek, mind pedig a pedagógusok létszáma megsokszorozódott.

A zirci gimnázium 1962. évi alapítása óta folyamatosan működik és folyamatosan alakított ki sajátos képzési modellt a megyei középfokú oktatás rendszerében.

Az iskolarendszeren kívüli művelődési, közösségi élet központja a több szervezeti átalakuláson keresztül menő, jelenleg Városi Művelődési Központ néven működő intézmény lett. Az épület adta feltételek napjainkra rendkívüli módon megnehezítik a közösségi együttlét kereteit.

Az 1990-es években bekövetkező változások mind a gazdasági, társadalmi, közigazgatási és kulturális életben a 2000. évre már pontosan körvonalazható változásokat eredményeztek.

3./ A város jelenlegi kulturális intézményrendszere

A város óvodai feladatellátásában már megjelennek azok a nevelési elemek, amelyek megalapozzák a gyerekek érdeklődését. Az óvodában már meg lehet alapozni a felnövekvő nemzedék kötődését a településhez.

A város területén jelenleg kettő alsófokú oktatási intézmény működik. Mint az már az előzőekben is leírásra került a városban folyamatosan bővültek - a város és a vonzáskörzete lakossági létszámának növekedéséből is következően - az iskolai tantermek és javultak az oktatás feltételei. Jelenleg 41 tanteremben folyik az iskolai oktató, nevelő munka. Az iskolát fenntartó Városi Önkormányzat alapvető feladata, hogy segítse az iskolai fejlesztő munka feltételeinek a megteremtését. Az iskoláskorú gyerekek és szüleik számára folyamatos továbbképzési és a gyerekek készségeit, speciális érdeklődésének a kibontakoztatását segítő iskolarendszeren kívüli foglalkozások feltételeinek a megteremtése az iskolai célok között fogalmazódik meg. Ennek a feladatnak a

mégvalósításában folyamatosan együttműködnek az általános iskolák a város más kulturális intézményeivel, civil közösségeivel.

A város kulturális intézményrendszerében meghatározó jelentősége van a középfokú oktatásnak. A szakképző intézmény és a gimnázium az évtizedek során alakította ki saját képző arculatát, amely rendszeresen alkalmazkodott a gazdasági struktúra változásához (szakképzés) és a változó társadalmi, gazdasági kihívásokhoz (számítástechnikai képzés, nyelvi képzés hangsúlyai). Ugyanakkor kialakítottak egy olyan sajátos képzési területet, amellyel a vonzáskörzeten túlmutatóan is egyéni arculatot képviselnek a megyei középfokú képzés rendszerében (pl.: a gimnáziumi rajz, vizuális nyelv és művészetoktatás).

A városba az 1990-es évektől visszatérő ciszterci rend ismét indította a felsőfokú oktatást.

A Városi Zeneiskola megalapozója a városban folyó zenei életnek. Az iskolának nagy jelentősége van a felnövekvő nemzedék zenei nevelésében.

A Városi Könyvtár a nyilvános közkönyvtári feladatokat látja el.

Könyvállománya meghaladja a 45 000 kötetet, az olvasók száma évente több mint 12 500 fő, a kölcsönzött kötetek száma meghaladja évente az 56 000-t. A könyvtárban külön felnőtt és gyermek részleg működik.

A jelenlegi gazdasági kondíciók mellett gondot okoz az új könyvek beszerzése, a könyvállomány gyarapítása. A 137 nm könyvtári alapterület rendkívül zsúfolt, a könyvtári feladatok ellátásához nem megfelelő feltételeket biztosít.

A Városi Reguly Antal Múzeum 1956-ban alakult. A múzeumi gyűjteményt kialakítók alapfeladatuknak tekintették, hogy a Magas-Bakony térségre jellemző paraszti társadalom mindennapi használati tárgyait, munkaeszközeit bemutassák. A múzeumot az elmúlt négy és fél évtizedben többször bezárták. Az 1992. szeptember 26-án átadott, Zirc nagy szülöttének Reguly Antalnak a szülőházában kialakított kiállítóhely talán már a végleges elhelyezését biztosítja a tudós életét és munkásságát dokumentáló anyagoknak, a Bakony népművészetét bemutató kiállításnak valamint a kialakítandó Népművészeti alkotóháznak.

A Bakonyi Természettudományi Múzeum 1972-ben alakult, s mint természettudományi múzeum vidéken az egyetlen. Feladata a Bakony sajátos földtanának és élővilágának a feltárása, bemutatása valamint a begyűjtött értékek feldolgozása és gondozása. Évente 50 000 – 60 000 látogatót vonzó

látványos kiállításai, saját kiadványai, könyvtára amely nagy értékű szakkönyv és folyóiratanyaggal rendelkezik méltán teszik az Észak - Dunántúli régió egyik tudományos és kulturális központjává.

A Zirci Mezőgazdasági Gyűjtemény létrehozó Magyar Mezőgazdasági Múzeum Baráti Köre helyi szervezete 1981-ben alakult. A helyi Kör tagjai létrehozták az Agrárműszaki emlékek gyűjteménye c. kiállítást. a gyűjtemény országos szinten is elismert, sőt a világ országaiba is eljutott mátr a híre.

A Reguly Antal Műemlékkönyvtárat a zirci Apátság a XIV. században alapította. A jelenleg 65 000 könyvtár kötetes a nagyközönség számára a jelenleg olvasóteremként működik. A felbecsülhetetlen értékű gyűjtemény az Országos Széchenyi Könyvtárhoz tartozik. A Műemlékkönyvtárat a Zircre látogató turisták kiemelt érdeklődéssel kísérik figyelemmel.

Az Arborétum alapítása a XVIII. század második felére tehető. Terület kb. 20 hektár. Az Arborétum tudományos, ismeretterjesztő és az odalátogatók számára rekreációs szereppel egyaránt bír. A Zirc iránt érdeklődők jelentős része felkeresi a "fás kertet". (A látogatók száma a '80-as években meghaladta a százezret, napjainkra átlag 80 ezerre csökkent a létszám.)

Az elmúlt csaknem öt évtizedben a Városi Művelődési Központ (VMK) több szervezeti átalakuláson ment keresztül. A VMK legfontosabb feladatai: a közösségi művelődés, a szabadidő eltöltés feltételeinek biztosítása, a település hagyományainak ápolása, a helyi értékek megőrzése és átadása, közösségek szervezése és a civil szervezetek működési feltételeinek a megteremtése, művészeti csoportok működtetése, az egyéni és közösségi önmegvalósítás feltételeinek a biztosítása, ismeretterjesztő, közhasznú tanfolyamok, népfőiskolák szervezése, a nemzetközi kulturális együttműködés koordinálása, fesztiválok, nagyrendezvények szervezése, kiállítások és koncertek rendezése, mozi működtetése. A fenti feladatok végrehajtása érdekében a következő művészeti csoportokat és klubokat működteti: Városi Kórus, Eszterlanc néptáncgyűttes, Nyugdíjas klub, Kertbarátok köre, Cukorbeteg klubja, Foltvarró klub, Szabadidő "Legyen Házigazda"-klub, Szövő-szakkör és számos más közösségnek ad helyet. A fenti feladatokat több helyszínen valósítják meg a főépületben, a Galériában és más bérelt helyiségekben.

Az intézmény költségvetésére jellemző, hogy annak 74%-a bér és a járulékok kifizetése (amely bérek a közalkalmazotti bértáblázat szerinti minimumok), a működés során elért bevétel a támogatás 10%-a amihez még kiegészítésül szolgál a különböző pályázatokon elért támogatás, ami az éves intézményi

támogatás további 7%-a. Gyakorlatilag ezek a többletbevételek teremtik meg a tartalmi tevékenységre fordítható kiadásokat. (Ez 1998-ban a következőképpen alakult: Működési bevétel+pályázati tám=1852 ezer Ft, a szolgáltatásokért kifizetett pénzösszeg=1878 ezer Ft., a költségvetésben a tartalmi tevékenység megvalósítására 489 ezer Ft. mint külső személyi juttatás állt rendelkezésre.)

III./ A helyi sajátosságokból adódó kulturális feladatok

1./ A korosztályoknak megfelelő kulturális tevékenységek

Az egyes korosztályok ismeretszerző, készségfejlesztő, rekreációs, mentális és kulturális szórakoztató tevékenységének tervezésekor természetesnek kell tartani, hogy a településen működő intézmények és civil szervezetek alapvető feladata, hogy az egyes szakterületi tevékenységeket ellássák (pl.: iskola, egészségügy, szolgáltatások stb.). A kulturális koncepcióban csak abból a szempontból kerülnek elemzésre az egyes intézmény típusok, hogy azok milyen kulturális tevékenységet látnak el alapfeladatként, illetve az alapfeladatot kiegészítő tevékenységként. Természetes, hogy ezek a tevékenységek a városban egymást kiegészítő feladatok, amelyek számos esetben partneri együttműködésben valósulnak meg.

- A 3-6 éves életszakasz az egész személyiség fejlődésében meghatározó jelentőségű. Ekkor kezdi igazán megérteni a gyerek a felnőttek magyarázatát, sok mindenre kíváncsi. Kérdéseire a választ a felnőttektől várja, s nem közömbös számára, hogy milyen választ kap azokra, hogy hogyan ismerkedik meg az őt körülvevő világgal. Éppen ezért fontosak azok a benyomások, információk amelyeket az arborétumi, múzeumi látogatások alkalmából kap, a játszóházi foglalkozásokon való részvétel segíti alkotókészségének fejlődését a közösségi együttlétek örömét erősíti. A gyermek kulturális rendezvényeken, kiállításokon való részvétel megalapozza érdeklődését
- **Az általános iskolai korosztály** esetében elsősorban az iskolarendszeren kívüli kulturális feladatokat kell meghatározni, azokat amelyek kiegészítik, erősítik az iskolai képzést, segítik az ismeretek elsajátítását. A statisztikai adatok mutatják, hogy Zirc öregedő település. A város lakosságának mindössze 30%-a tartozik az ifjúság körébe. Ezen túlmenően a városi népesség egyötöde az általános iskolai korosztály. (A statisztikai adatok mutatják, hogy folyamatosan csökken ennek a korosztálynak a létszáma a városban.) Ezért fontos, hogy a felnövekvő nemzedék kötődését a településhez már az óvodai és az általános iskolai korosztály körében is erősítsük. A városi önkormányzatnak kiemelt feladata és felelőssége kell legyen ezen korosztály számára a készségfejlesztéshez, az ismeretek bővítéséhez, a társadalmi folyamatok megismerésének elősegítéséhez, a szabad idő hasznos eltöltéséhez és a kulturált szórakozás feltételeinek a megteremtéséhez szükséges körülmények biztosítása. A feltételek megteremtése természetesen segíti a kultúrához való pozitív viszonyulás kialakulását, a szokások és a magatartás megalapozását. Ebben a folyamatban

csupán az egyes nevelési és kultúraközvetítő intézmények felelős együttműködésével lehet eredményeket elérni.

- **A középiskolai korosztály** nevelésében sajátos, az életkorból adódó összetett kihívásokat kell megoldani. A középiskolai korosztály már sokkal tagoltabb. A kiözépfokú oktatásban már jelentkezik a város térségi központi szerepe, mivel a középiskolák beiskolázási körzete elsősorban a Magas-Bakony településeinek általános iskolát végzett korosztálya. A statisztikai adatok mutatják, hogy a szakmunkásképzőben a tanulók száma az elmúlt tíz évben viszonylag kiegyensúlyozott, a gimnáziumban tanulók létszáma pedig folyamatosan növekedett. A gimnáziumban a bejáró tanulók aránya megközelíti az 50%-t. A kollégisták száma viszonylag alacsony. A szakképző intézményben viszonylag magas a kollégisták létszáma, az összes tanulók mintegy egyötöde. A korosztálynak feltétlenül szüksége van az önkormányzat által biztosított kulturális és közösségi tevékenység kereteire. Alapvetően szükséges az ún. deviáns rizikófaktorok csökkentése. Ennek érdekében fokozottan segíteni kell az önmegvalósítás lehetőségét a különböző művészeti csoportokban, hobby-körökben. Lehetőséget kell biztosítani az iskolarendszeren kívüli ismeretbővítésre. A középiskolás korosztály szocializációja során feltétlenül szükséges a közösségi lét, a kortárs csoportok iránt érzett elkötelezett közösségi tevékenység feltételeinek a megteremtése. Ugyanakkor nem hagyhatók figyelmen kívül a deviánsnak minősített magatartások és az esetlegesen jelentkező szenvedélybetegségek megelőzése és a már meglévő problémák kezelésének a biztosítása. Mindezen feladatok megvalósítása érdekében is elengedhetetlen a mentális - közösségi művelődés feltételeinek a megteremtése.
- **A fiatal felnőttek** lélekszámának aránya a település összes lakosságának több mint egyötöde. A sajátos élethelyzetben lévő réteg életfeltételei a kilencvenes évek második felére nagymértékben romlottak. Körükben jelentkezik a pályakezdő munkanélküliség problémája, a frissen megszerzett szakmai ismeretek továbbfejlesztésének a szükségessége, az egzisztencia megteremtésének minden gondja, a családalapítás számtalan megoldásra váró kérdései. A település művelődésében meghatározó jelentőségű szervezeteknek, intézményeknek a feladatok meghatározásánál figyelembe kell venni az életkezdést segítő, az életesélyeket javító kulturális közösségfejlesztési feladatokat. Ugyancsak meg kell teremteni az általános és szakképzés feltételeit. Világviszonylatban egyre magasabb az ún. funkcionális analfabéták létszáma, s ez Magyarországon is hasonló arányban jelentkező probléma. Ezeket a fiatalokat (pl.: általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők, ill. 8. osztály elvégzése után tovább nem tanulók tipikusan

érintettek ebben a probléma csomagban, sőt a felmérések azt mutatják, hogy a szakmunkásképzőbe járó diákok egy részét is érinti a problémakör) nem csupán az írás és olvasás ismereteinek az elsajátítására és alkalmazni tudására kell ösztönözni (hiszen éppen ez nem sikerült az iskolarendszerű képzésben), hanem mentálisan kell alkalmassá tenni őket ezen ismeretek és készségek elsajátítására és alkalmazására. Természetesen számukra is biztosítani kell a művészeti csoportokban és a hobby-körökben az önmegvalósítás lehetőségét. Egyúttal biztosítani kell a hiteles és naprakész információkhoz való hozzáférést is.

- **A középkorú felnőtt lakosság** a városban élő népesség csaknem 50%-a. Tapasztalható, hogy a település kulturális életében ugyanakkor arányában ők vannak a legkisebb arányban jelen, annak ellenére, hogy az érdekeik számos esetben indokoltá tennék a részvételüket. A város vezetésének felelőssége, hogy az aktív keresők érdekeinek és érdeklődésének megfelelő kulturális feltételek megteremtéséről illetve a helyi polgárok által kezdeményezett közösségek működési feltételeinek a javítását segítse. A város intézményrendszerének segíteni kell a családi művelődést és szórakozást. Ugyancsak együtt kell működni az intézményrendszernek a munkaerőpiaci képzések és átképzések rendszerében. Segíteni kell az állampolgári aktivitás kialakítását és felelős gyakorlását. Természetesen számukra is lehetővé kell tenni a művészeti csoportokban és a hobby-körökben az önmegvalósítás lehetőségét. Egyúttal biztosítani kell a hiteles és naprakész információkhoz való hozzáférést.
- **A város nyugdíjas korosztálya** az össznépességen belül 11-12%-l van jelen. Az önkormányzat választott tisztségviselői kiemelt figyelemmel kísérik nyomon az idős emberek életkörülményeit. Tapasztalat, hogy ez a korosztály megkülönböztetett aktivitással vesz részt a város közösségi és kulturális életében. A korosztály sajátos problémáira kell a kulturális tevékenység kapcsán is a hangsúlyt helyezni. Nagy jelentősége van a képzéseknek, az ismeretterjesztésnek és a közösségek megtartó erejének. Ugyanakkor alkalmat kell teremteni arra is, hogy az általuk birtokolt tudást és élettapasztalatot átadják a fiatalabb nemzedékeknek.

2./A legfontosabb tevékenységek

- **Képzés:** gyakorlatilag a település minden korosztályára ki kell terjedjen. Jelen esetben a képzés feladatait az iskolarendszeren kívül kívánjuk meghatározni

⇒ iskolások: elsősorban az iskolában megszerzett ismeretek kiegészítését, azok alkalmazását segítik, a tehetséggondozás kiegészítő feladatait láthatják el, amelynek legfőbb megnyilvánulási formái lehetnek: ismeretbővítés, állampolgári képzések, öntevékeny művészeti csoportok illetve szakirányú érdeklődési körök, honismeret (pl.: énekkar, néptáncscsoport, szakkörök, ismeretterjesztő előadások, stb.)

⇒ felnőttek: az iskolarendszeren kívüli felnőttoktatás segítse az aktív korosztályt a szakma- és életmódváltásban, tegye lehetővé számukra a hétköznapi élethez szükséges közhasznú ismeretek megszerzését, tanulja meg alkalmazni a felnőtt a megszerzett ismereteket, az általános képzés alapjául szolgálhat a szakmai tovább- és átképzéshez, az állampolgári és közéleti képzés segíti az állampolgári aktivitást (pl.: népfőiskola, tréningek, tanfolyamok, önképzés segítése, szakvizsgára felkészítő képzések, stb.)

- **A szociokulturális tevékenység** célja, hogy a város szociálisan -és ezzel párhuzamosan sokszor kulturálisan is - hátrányos helyzetű rétegét olyan ismeretekkel és készségekkel ismertessük meg, amelyek által saját maga is képessé válhat hátrányos helyzetének csökkentésében az aktív cselekvése által. Ennek érdekében a város kulturális intézményeinek olyan együttműködésen alapuló fejlesztő programot kell kidolgozni, amely folyamatosan segíti a felzárkóztatást, a város gazdasági és társadalmi életébe való bekapcsolódást. (Ennek megvalósítandó formái lehetnek: közösségi tréningek, készségfejlesztő tréningek, a funkcionális analfabetizmus csökkentése stb.)
- **A terület- és településfejlesztés** a térség és a város minőségi továbbélésének a feltétele. A gazdasági és turisztikai fejlesztés számos olyan feladatot határoz meg amihez nélkülözhetetlen az ún. humánerőforrás fejlesztése. A térség természeti, kulturális és műemléki értékeinek megismerésén túl, ismerni kell a hagyományokat. Fel kell készülni a vendégfogadásra, s mindannak a tudásnak az átadására amelyek nélkülözhetetlenek a vendégek megtartásában.
- **A művészeti csoportok** keretével szolgálhatnak a személyiségfejlesztésnek, a közösségi életnek, a helyi hagyományok ápolásának és a szélesebb lakossági körrel történő megismertetésnek. (Jelenleg is működő csoportok: néptáncscsoport, énekkar, képzőművészeti kör stb.) A város vezetésének kiemelt céljai közé tartozik, hogy ezen művészeti csoportok működési feltételeit és fejlődését biztosítsa, s a későbbiekben alakuló csoportok részére is megteremtse a működés feltételeit.

- **A kiadványok megjelentetésének** célja a település természeti, kulturális, történelmi értékeinek a bemutatása, az érdeklődő városi lakossághoz és a városba érkező vendégekhez történő eljuttatása.
- **Az információs rendszer kialakításával és működtetésével** a város vezetésének a célja, hogy a helyi és a vonzáskörzethez tartozó polgárok részére hozzáférhetővé tegye a minél szélesebb értelemben vett információs rendszert, másrészt hasonló fontosságú feladat annak a megteremtése, hogy a városról korrekt információkat kaphassanak mind az ország határain belül és kívül élők. A rendszernek alkalmasnak kell lenni arra is, hogy az egyes vállalkozásokról minél több információt lehessen közzé tenni. Az információs rendszer kialakításában és működtetésében a kulturális, gazdasági és közigazgatási szervezeteknek paritásos alapon kell együttműködni.
- **A színvonalas szórakozás, rekreáció feltételeinek** a megteremtésére az önkormányzatnak kiemelt figyelemet kell fordítani. (Ennek jelenleg is meglévő formái: műsoros rendezvények, szabadtéri rendezvények, mozi vetítések, kiállítások, előadások, térségi kulturális programok stb.)
- **A civil szervezeteknek nyújtott szolgáltatások** (pl.: pályázatírás, terembiztosítás, rendezvényszervezés, stb.) részét képezik a közösségi élet fejlesztésének. A kulturális feladatok megvalósításában az Önkormányzatnak a partneri kapcsolatok kialakítására van szükség a civil szervezetekkel. Ennek bonyolítására az önkormányzatok által fenntartott intézmények kaphatnak konkrét feladatot.

3./ A feladatok végrehajtásában szükséges intézményrendszer és szervezeti keretek

⇒ Az iskola (általános és középiskolák, Zeneiskola) mint már ezen koncepcióban több ízben is hangsúlyozásra került a kulturális feladatok végrehajtásában az iskolarendszeren kívüli kulturális tevékenységet jelenti. Célcsoportja: az iskoláskorú népesség, közvetlenül az iskolák növendékei. Szorgalmazni kell az iskolák valamint ezen korosztály szülei közötti együttműködést. A tanórán kívül működtetett, az iskolai oktatást kiegészítő előadások szervezése, az önmegvalósítást, a művészeti képzést segítő, a kommunikációs készséget fejlesztő művészeti csoportok működése része a fejlesztő programnak. A speciális érdeklődés kielégítését a szakköri tevékenységek biztosítják. Az egész család művelődését, szórakozását biztosító programok (játsházák, táborok, előadások) szervezését támogatni kell. Az önkormányzat fontos feladatának tekinti, hogy az egyes iskolák

nevelési programjaiban ezek a tevékenységek megjelenjenek. Ezt az akaratát a saját fenntartású általános iskolában közvetlenül, a Megyei Önkormányzatok Közgyűlése által működtetett középiskolákban közvetett módon, konkrét támogatás és együttműködés formájában tudja megvalósítani.

⇒ A Városi Könyvtár alapfeladatát az 1997. évi CXL. a törvény szerint nyilvános könyvtári ellátás keretében biztosítja. A városi önkormányzat fenntartásában működő intézmény feltételeinek bővítése az elkövetkező középtávú tervezés időszakában megoldandó feladat. A könyvtár feladata a nyilvános könyvtári ellátás zavartalan biztosításán túl, az alaptevékenységet kiegészítő egyéb kulturális tevékenységek megszervezése. Pl.: író-olvasó találkozók, iskolai rendhagyó órák, könyvbemutatók szervezése, a honismereti irodalom bővítése. A nem alaptevékenység megvalósításához szükséges anyagi feltételek megteremtése részben a helyi önkormányzat, részben pedig a könyvtárban dolgozó munkatársak feladata (pályázatok, szponzorok stb.)

⇒ A múzeumok, a helytörténeti gyűjtemények alaptevékenységét a CXL. sz. 1997. évi törvény szabályozza. Alapfeladatok a természeti környezet értékeinek feltárása, a helyi történeti, néprajzi értékek gyűjtése, a települések megtartó erejének erősítése.

- Reguly Antal múzeum a város nagy szülöttének nevét viseli. Gyűjtőköre a Bakony mestereinek, mesterségeinek gyűjtése, feldolgozása és bemutatása. A gyűjtemény értékes darabjai a Reguly Antal munkásságát és utazásait bemutató anyag. A gyűjtemény bővítése a Városi Önkormányzat feladata.
- Reguly Antal Műemlékkönyvtár az Országos Széchenyi Könyvtár fenntartásában működik. A helyi kulturális feladatok megvalósításában elsősorban a főiskolák szakirodalmi hozzáféréseiben segít. Ugyanakkor nem elhanyagolható az a turisztikai érdeklődés sem amelyet a Műemlékkönyvtár biztosít a városban. A kulturális tevékenységében mindenképpen erősítendő feladat a felnövekvő nemzedék honismereti nevelése. Ennek a feladatnak a megvalósulása az Önkormányzat érdeke, ezért a feltételek biztosításában a fenntartóval kell a folyamatos kapcsolatot tartani.
- A Bakonyi Természettudományi Múzeum fenntartója a Megyei Önkormányzat Közgyűlése. Az intézmény az alaptevékenységén túl mindig is sokrétű közművelődési tevékenységet folytatott.

Ebbe a tevékenységi körbe tartozott a természeti értékeket bemutató kiállítások szervezése, kiadványok megjelentetése. A felnövekvő nemzedék természettudományos kultúráját, ismeretét fejlesztő iskolai tanórák és alkalmi előadások szervezése. Ezen feladatok további biztosítása érdekében a Városi Önkormányzatnak a helyi érdekeket figyelembe véve - az intézmény fenntartójával kötött együttműködési szerződés alapján - a működtetési feltételek biztosításához hozzá kell járulnia

- Az Arborétum hozzájárul a természettudományos neveléshez, egyúttal rekreációs lehetőséget is biztosít az odalátogatóknak.

⇒A Városi Művelődési Központ az Önkormányzati kulturális feladatellátás alapintézménye. Az 1997.évi CXL sz. törvény a Városi Önkormányzatok számára kötelezővé teszi a művelődési központ fenntartását és működtetését. Célcsoportjai: a város lakosságának teljes köre. Az elkövetkező középtávú fejlesztési tervekben végig kell gondolni az intézmény elhelyezésének megoldását a jelenlegi főépület és a korábbi filmszínház épületegységében, a feladatok megvalósításához a feltételeket biztosítani kell. Az intézmény működésére vonatkozó konkrét feladatokat a Városi Önkormányzat Közművelődési Rendeletében kell rögzíteni. Tevékenységi körébe tartozik a művészeti csoportok, és hobby-körök szervezése, műsoros rendezvények biztosítása, a felnőttek iskolarendszeren kívüli képzése, a közösségi szolgáltatások biztosítása, stb.

⇒A városban működő civil szervezetek hagyománya mutatja a Zircen élők aktivitását. A közösségi kezdeményezések és az azokkal együttjáró aktív cselekvések erősítik a helyben megfogalmazott célok megvalósítását. A csaknem 30 bejegyzett egyesület 50%-a kulturális célokat fogalmaz meg, hasonló az arány a bejegyzett és működő alapítványok esetében is. A Városi Önkormányzatnak alapvető érdeke, hogy a civil szervezetekkel együttműködjön, s a kulturális feladatok ellátásában tevékenységüket koordinálja, kiegészítse. Ezek az együttműködések jelenleg is fellelhetők. A szűkös önkormányzati és állami fenntartási támogatás kiegészítésére jöttek létre a városban is egyesületek és alapítványok.

⇒A helyi gazdasági szervezetek mintegy megrendelők és támogatók is megjelennek a kulturális feladatok ellátásában. Alapvető érdekük kötődik a humán erőforrás fejlesztéséhez, a turisztikai célkitűzések megvalósulásához, a térségfejlesztéshez. Az önkormányzatoknak

folyamatos párbeszédet kell megteremteni a helyi vállalkozások képviselőivel. El kell tudni fogadtatni azt az alapvető tény, hogy a fejlődés és a gazdasági növekedés feltétele a kulturális hagyományok ápolása, a humánerőforrás fejlesztése és a kulturális kínálat megteremtése. Ennek felismerése alapján ez a réteg mint támogató és szponzor segítheti az önkormányzati feladatok megvalósulását.

⇒ A helyi kommunikációs csatornák (helyi TV, újságok, elektronikus információs rendszer) működtetése, illetve a működés támogatása a Városi Önkormányzat feladata. Alapelv, hogy a városban élők minél több hiteles információhoz jussanak a települést érintő döntéshozatalról és döntésekről. De emellett éppen annyira fontos, hogy a legkisebb információk is a város lakosságának a rendelkezésére álljanak. Egyúttal az információs rendszer lehetőséget kell biztosítson arra is, hogy a helyi gazdasági és kulturális élet kiemelkedő, fontos híreiről tájékoztatást adjon a város határain túl is. Az elektronikus információs rendszer létrehozásában az Önkormányzatnak koordinációs és támogató szerepe van. A rendszer csupán az egyes szervezetek együttműködésével alakítható ki.

4./ A kulturális kapcsolatok

A kulturális kapcsolatok ápolásában az önkormányzatnak elsősorban koordináló és támogató segítő szerepet kell vállalni. A kulturális kapcsolatok ápolása többszintű feladat.

- **A város közigazgatási határain belül** mint intézményfenntartó, működtető van jelen. Alapfeladata, hogy a lakossági igényeknek, elvárásoknak megfelelő intézményrendszert működtessen és az ott általa meghatározott tevékenységet támogassa. A feladatellátásnak szolgálnia kell a helyben élők érdekeit és az önkormányzat által megfogalmazott és elfogadott szándékokat.
- **A nem a Városi Önkormányzat által, a város közigazgatási határain belül működő kulturális intézmények munkájában** a konkrét megegyezés keretében szerveződő, a helyi érdekeken alapuló kulturális tevékenység támogatása az önkormányzat feladata.
- **Hasonlóan partneri kapcsolatok** kialakítására kell törekedni a Városi Önkormányzatnak a feladatok megvalósításában a civil szervezetekkel, az alapítványokkal és a gazdasági szervezetekkel.
- A város területén működő megyei fenntartású intézmények munkájának színvonalasabbá tételére és a helyi lakosságnak nyújtott szolgáltatások

ellátására hatékony együttműködést kell kialakítani a Megyei Önkormányzat Közgyűlésével.

- **A helyi alkotók és művészek meghatározó személyiségei** a város kulturális életének. Az Önkormányzat művészetpártoló tevékenységével segíti az alkotókat egyrészt mint megrendelő, másrészt mint a döntéshozókészítő folyamatokban aktív partnernek tekinti őket és véleményüket is meghallgatva hozza meg döntését..
- **A nemzetközi kapcsolatok** alkításában a kultúrának, a művészeti csoportoknak, helyi alkotóknak kezdeményező, kapcsolatépítő és kapcsolattartó szerepe van. Az amatőr művészeti csoportok számtalan esetben képviselik a település kulturális értékeit, hagyományait. Ennek a feladatnak a folyamatos támogatása mintegy diplomáciai tevékenység kell megjelenjen a Városi Önkormányzat támogató feladataiban.

IV./ A kulturális finanszírozás alapelvei

- A település önkormányzata a kultúra finanszírozását önmagára nézve kötelező feladatnak tekinti. Fenntartásukban azokat a központi normatívákat tekinti alapnak, amelyeket évente a költségvetési támogatás keretében részben megkap.
- A központi normatívát a fent meghatározott feladatok végrehajtása érdekében, a kialakult és fenntartani szándékozó intézményrendszer konkrét működésének biztosítására kiegészíti. Ennek konkrét megvalósulása az éves munkatervben és költségvetésben kerül elfogadásra.
- A Városi Önkormányzat egyúttal számol a feladatmegvalósítás "többlábon állásával". Tehát azoknak a forrásoknak a bevonásával, amelyek az állami és megyei önkormányzati pályázati alapok biztosíthatnak. A kiírt pályázatok sikere érdekében a szükséges önrészt biztosítja (elkülönített alap ill. az intézmények saját költségvetésében önállóan jelentkező tételként)
- A helyi civil szervezetek támogatása egyrészt közvetlenül, tevékenységfinanszírozás keretében valósul meg, másrészt az önkormányzatok által fenntartott intézmények - konkrét megegyezések alapján - a működés kereteket biztosíthatják.
- A helyi alkotók, művészek, a kulturális és művészeti célok valamint a kulturális közösségek támogatására a "Zirc város Kultúrájáért Alapítvány" részére évente a városi költségvetés 0,001 (egy ezrelék)-t az önkormányzat biztosítja, az Alapítvány pedig gondoskodik arról, hogy a rendelkezésre álló összeget pályázati kiírás alapján itéli oda.
- A nemzetközi kapcsolatok ápolását az önkormányzat a saját költségvetéséből biztosítja.